

Gyenge Enikő (Budapest)

„Az igaz hitben végig megmaradgyunk /

Noha ez földön szükség nyomorognunk"

Lajtha László (1892-1963) pályaképe

Díszvendég: Erdélyi Zsuzsanna (Budapest)

Kossuth- és Európa-díjas néprajzkutató, Lajtha egykori munkatársa

München, 2006. május 19.

Bevezető

A Münchener Magyar Intézet a Katolikus Magyar Értelmiségi Mozgalom. Pax Romana Müncheni Csoportjával közös rendezvényeit általában három szempont szerint szerkeszti. Célunk, hogy nemcsak minél színvonalasabb, hanem minél változatosabb műsorokkal járjunk hozzá a müncheni magyar kulturális igények kielégítéséhez, és eközben lehetőleg újszerű, elfeledett vagy még igazából fel sem fedezett témákra hívjuk fel a figyelmet. E három rendező elv mellett természetesen más indítékok is meghatározzák kínálatunkat. Ezek közül most a legnemesebbik érvényesül, minthogy ma este a női nem a főszereplő az előadó asztalánál. Nagy örömmel folytatjuk tehát nyilvános műsoraink azon sorozatát, amelyet az elmúlt években Szabó Magda, Mészölnyé Polcz Alaine, Jókai Anna és Szinyei Merse Anna neve fémjelzett.

Tudomány és művészet – zeneművészet és zenetudomány: e két alkotói tevékenység egymásrahatásának kérdéskörében helyezkedik el az előadópáros mondandója, úgymond két nemzedék szemszögéből.

Gyenge Enikőt a hetvenes évek Kolozsvárán, egy zenelíceummá átalakított ferences kolostor ódon épületében művészetre oktatták, amely későbbi bölcsész pályaválasztásával mindennapi szakmai munkájának tárgya maradt. Nincs abban semmi meglepő, ha egy zenetörténész művészekkel foglalkozik; de az már sajátos megközelítést igényel, ha a mindenkori művészt tudósi mivoltában is méltatni kell. A 20. századi magyar zenetörténelem nagy triásza – Bartók, Kodály és Lajtha – ezt a feladatot hagyta a tudományos utókorra, ma este pedig a triász kevésbé ismert alakját jeleníti meg hagyatékának egyik legavatottabb ismerője.

E feladatból mintegy önmagától adódik díszvendégünk közreműködése. Erdélyi Zsuzsanna, a magyar és nemzetközi néprajztudomány nagyasszonya, egy hosszú és gazdag termésű kutatói és előadói pálya emlékeivel meg tapasztalataival érkezett hozzánk. Kemény feladat volt életrajzának tömérdek adataiból egyetlen meghívóra valót válogatni. Amint újra meg újra rövidítenem kellett első vázlatomat, hogy elférjen egy fél oldalon, azzal vigasztaltam magam, hogy bármennyit is húzok ki anyagomból, egy bizonyos szakmai teljesítménye alapján mindenképpen felmérhető, vagy legalábbis megsejthető munkásságának jelentősége. Erdélyi Zsuzsanna az 1960-as évek végén egy Somogy megyei településen kezdte felfedezni, illetve rendszerezni a népköltészet egy külön műfaját: az archaikus népi imádságokat. Magyarországon és külföldön több tízezer szöveget tárt fel a szájhagyományozó kultúra mélyrétegeiből, több ezer kilométeres terepmunkával, amelynek eredményeit talán legismertebb művében, a „Hegyet hágék, lőtőt lépék” címűben adta közre eddig három kiadásban (és több folyóiratközleményben). Most azonban nem e téma kapcsán hívtuk körünkbe, hanem azért, hogy segítsen jobban megismerni műsorunk történeti alakját, Lajtha Lászlót, akinek kettejük talán legnehezebb pályaszakaszában tudományos munkatársa volt.

Estünk főcímét egy énekszövegből kölcsönöztük, amelyet Lajtha néhány nappal halála előtt – legutolsó gyűjtőútján – jegyzett le a Vas megyei Bucsú községben, életútjának egy részét hűen jelképező tartalommal. Nem véletlen az sem, hogy ennek az előadásnak több éve dédelgetett terve éppen idén valósul meg: Bartók születésének 125. és az 1956-os magyar forradalom ötvenedik évfordulóján. Bartók, miként Kodály is, kulcsszerepet játszott Lajtha személyes és szakmai fejlődésében, a forradalom pedig elő- és utótörténetével elengedhetetlen értelmezési támpontja a Lajtha-kutatásnak, amely most egyik mérvadó szegletében nyilvánul meg Erdélyi Zsuzsannának és Gyenge Enikőnek köszönhetően.

K. Lengyel Zsolt